

BEYNƏLXALQ VALYUTA FONDU

AZƏRBAYCAN

**Standartlara və Məcəllələrə Riayət üzrə Hesabat (SMRH)— Məlumat modulu
Cild I**

Statistika Şöbəsi tərəfindən hazırlanmışdır

Robert W. Edwards və Mohsin Khan tərəfindən təsdiqlənmişdir

İyun XX. 2008

Standartlara və Məcəllələrə Riayət üzrə Hesabatın (SMRH) bu məlumat modulu BVF-nin İyul 2003-cü il tarixli Məlumatların Keyfiyyətinin Qiymətləndirilməsi Çərçivəsinə (MKQÇ) əsaslanan məlumatların keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi ilə tamamlanan Məlumatların Yayılmasının Xüsusi Standartı (MYXS) ilə əlaqədar olaraq Azərbaycanın makroiqtisadi statistik məlumatlarının qiymətləndirilməsini təmin edir. MKQÇ statistikada beynəlxalq səviyyədə qəbul olunmuş praktikanı əks etdirir ki, bu da məlumatları hazırlayan təşkilatların yaxşı idarə edilməsindən başlayaraq məlumatların toplu şəkildə yığılmasına qədər xüsusi praktikaları əhatə edir.

Bu hesabatda əhatə edilən məlumatların yığılması toplusu istehlak qiymətləri indeksidir. Bu hesabatda qiymətləndirilən məlumat toplusunu tərtib edən təşkilat Dövlət Statistika Komitəsidir (DSK).

Bu hesabatın əhatə etdiyi məlumatlar toplusu çap şəklində və İnternetdən əldə edilə bilər:

SSC: <http://www.azstat.org/indexen.php>

Bu hesabat 11-22 Fevral 2008-ci il tarixində olan missiyadan öncə və missiya zamanı verilmiş informasiyaya əsaslanır və ümumi əldə edilə bilən məlumatdır. Missiyada cənab Mr. Kimberly D. Zieschang iştirak etmişdir.

Mündəricat**Səhifə**

Akronimlər	2
I. Ümumi Qiymətləndirmə	3
II. Təşkilat tərəfindən Qiymətləndirmə və Məlumat Toplusu	6
III. Heyətin Məsləhətləri	13

Akronimlər

<i>1993 SNA</i>	<i>Milli Hesablar Sistemi (MHS)1993</i>
COICOP	Məqsədlər üzrə Fərdi İstehlakın Təsnifatı
CPI	İstehlak Qiymətləri İndeksi
CPI Manual	<i>İstehlak Qiymətləri İndeksi üzrə Təlimat</i>
DQAF	Məlumatların Keyfiyyətinin Qiymətləndirilməsi Çərçivəsi
DSBB	Məlumatların yayılması Standartları Elan Lövhəsi
GDDS	Məlumatların Yayılmasının Ümumi Sistemi
HBS	Ev təsərrüfatlarının Bütçəsi Müayinəsi
ROSC	Standartlara və Məcəllələrə Riayət üzrə Hesabat
SDDS	Məlumatların Yayılmasının Xüsusi Standartları
STA	BVF-nin Statistika Şöbəsi

I. ÜMUMİ QIYMƏTLƏNDİRMƏ

1. Azərbaycan Məlumatların Yayılması Standartları Elan Lövhasında meta-məlumatların yerləşdirilməsi ilə Məlumatların Yayılmasının Ümumi Sistemində iştirak etməyə 6 İyul, 2001-ci il tarixində başladı. Azərbaycanın İstehlak Qiymətləri İndeksi (CPI) əhatə olunma, dövrilik və vaxtında olması üzrə Məlumatların Yayılmasının Xüsusi Standartının spesifikasiyalarına cavab verir. Əlavə I İstehlak Qiymətləri İndeksi üzrə Məlumatların Yayılmasının Xüsusi Standartı ilə müqayisəli şəkildə Azərbaycanın məlumatların yayılması praktikalarının ümumi mənzərəsini əks etdirir.

2. Standartlara və Məcəllələrə Riayət üzrə bu hesabat məlumat modulu istehlak qiymətlərinin statistikasını əhatə edir. Bu hesabat BVF-nin Məlumatların Keyfiyyətinin Qiymətləndirilməsi Çərçivəsinin İyul 2003-cü il versiyasını istifadə etməklə, Məlumatların Yayılmasının Xüsusi Standartı ilə əlaqədar olaraq bu məlumat toplusunu qiymətləndirir. Bu Məlumatların Keyfiyyətinin Qiymətləndirilməsi Çərçivəsinin İyul 2001-ci il versiyası əsasında Məlumatların Yayılmasının Ümumi Sistemində tövsiyələrinə uyğun olaraq 2002-ci ildə keçirilmiş Azərbaycan üçün məlumat modulunun İstehlak Qiymətləri İndeksi komponentinin yenidən qiymətləndirilməsidir. Son qiymətləndirmədən sonrakı vaxt intervalında məxfilik, uyğunluq, professional müstəqillik, şəffaflıq, təsnifat, mənbə məlumatları, statistik üsullar, qarşılıqlı məlumat toplusu ardıcılığı, məlumatlar və metaməlumatları əldə etmək imkanlarındakı praktikalar və qaydalar daha da gücləndirilmişdir. Məlumatların Keyfiyyətinin Qiymətləndirilməsi Çərçivəsinin daha çox tələb edən standartının İstehlak Qiymətləri İndeksinin geniş təkmilləşdirilmiş statistik praktikalarına uyğun tətbiq edilməsi, Standartlara və Məcəllələrə Riayət üzrə Hesabatında 2002-ci ilin Standartlara və Məcəllələrə Riayət üzrə Hesabatı ilə müqayisədə İstehlak Qiymətləri İndeksinin qiymətləndirilməsinin modelini müəyyən qədər dəyişirdi.

3. İstehlak Qiymətləri İndeksi Dövlət Statistika Komitəsi tərəfindən güclü hüquqi və institusional çərçivədə və adekvat resurslarla tərtib edilir və yayılır. Dövlət Statistika Komitəsinin fəaliyyət "Rəsmi Statistika haqqında" Qanun (20 noyabr 2006-cı il düzəlişləri) ilə Dövlət Statistika Komitəsinin Əsasnaməsi (24 noyabr, 2005-ci il) əsasında qurulub. Dövlət Statistika Komitəsinin statistika sahəsində geniş məlumat toplama, məlumatla paylaşma, koordinasiya funksiyaları və səlahiyyətləri vardır. Fərdi məlumatların məxfiliyi qanunda və praktikada yüksək səviyyədə dəstəklənir. İstehlak Qiymətləri İndeksi statistika proqramının bu məqsədlərə nail olmaq üçün heyət də daxil olmaqla, adekvat resursları vardır və o hökumətin Prezident səviyyəsində təsdiqlənmiş Statistikanın İnkişafının beş illik Proqramı və bütün Dövlət Statistika Komitəsinin statistik məhsullarını əhatə edən Statistik İşlərin illik Proqramı ilə idarə olunur. Uyğunluğu nəzərə alaraq, hüquqi və institusional çərçivə öz növbəsində 2006-cı ildən bəri geniş representativli Statistika Şurasının yaranmasını və istifadəçi ilə əks əlaqə üçün tutarlı əsası təmin edir. Şura, hazırda fəaliyyət göstərən və beş illik Statistikanın İnkişafı Proqramının və Statistik İş üzrə İllik Proqramın müəyyən edilməsində Dövlət Statistika Komitəsinin hüquqi cəhətdən təsdiq edilmiş məsləhətçi rolu ilə birgə istifadəçinin iradlarının nəzərə alınmasında məsuldur. Şura görüşlərinin vaxtı müraciət üzrə mövcuddur və fikirləri ictimaiyyətə çatdırıla bilər.

4. Aşağıda qeyd olunan qiymətləndirməni nəzərə almaqla, İstehlak Qiymətləri İndeksi hazırda metodoloji cəhətdən əsaslı və etibarlı inflyasiya göstəricisidir, lakin inflyasiya

təzyiqinin necə ölçüldüyü haqqında istifadəçilərin maraqlarına cavab vermək üçün yardımçı fəaliyyət həyata keçirməklə, İstehlak Qiymətləri İndeksi ilə uyğunluğu saxlamaq üçün əhatə vardır. İnformasiyanın hazırkı kanallarına əsaslanmaqla, Dövlət Statistika Komitəsi inanır ki, istifadəçilərin əksəriyyəti ərzaq kimi İstehlak Qiymətləri İndeksində olan əsas əmtəə və xidmətlərdəki inflyasiya indeksinin səviyyəsinə və əhəmiyyətinə daha çox fikir verir. Son istifadəçi məsələsi Azərbaycanda regional qiymət artımlarının istehlak qiymətləri indeksində nə dərəcədə təmsil etdirilməsi ilə əlaqədar olmuşdur və milli indeksə inteqrasiyanı əhatə etmişdir. Gələcəyə baxmaqla, son iqtisadi inkişaf nöqteyi nəzərindən yerləşdirmənin işlənilməsinin növbəti yoxlanılmasına ehtiyac duyula bilər.

5. BVF-nin Məlumat Keyfiyyətinin Qiymətləndirilməsi Çərçivəsinin (DQAF İyul 2003) tətbiq edilməsində bu bölümün qalan hissəsi missiyanın əsas nəticələrini əks etdirir. Prezentsiya Məlumat Keyfiyyətinin Qiymətləndirilməsi Çərçivəsinin keyfiyyət ölçüləri ilə aparılmışdır ki, bu da Dövlət Statistika Komitəsinin ilk iki ölçüləri ətrafında və istehlak qiymətləri indeksi üzrə məlumatlar toplusu üçün qalan dördü üzərində cəmlənir.

6. İstehlak qiymətləri indeksinin hazırlanması toxunulmazlığın dolğun təminatı ilə kifayət dərəcədə dəstəklənir. “Rəsmi Statistika haqqında” Qanunun IV Bölməsi Dövlət Statistika Komitəsinin professional müstəqilliyinə zəmanət verir və 10-cu bənd mənbələrin və üsulların seçilməsi üçün qanunla müəyyən edilmiş əsas təmin edir. Dövlət Statistika Komitəsi Qanununun 6-cı bəndində nəzərdə tutulmuş öhdəliklərə uyğun olaraq, çox vaxt KİV vasitəsi ilə kənar istifadəçilər tərəfindən qiymətləndirmələrin xüsusi tənqidinə müvafiq şəkildə cavab verir. “Rəsmi Statistika haqqında” Qanun və Dövlət Statistika Komitəsinin Əsasnaməsi statistik məlumatların toplanılması, işlənilməsi və yayılması haqqında şərtləri və qaydaları dolğun olaraq müəyyən edir və Dövlət Statistika Komitəsinin veb-saytında Azərbaycan və İngilis dillərində yerləşdirilmişdir. Aylıq istehlak qiymətləri indeksi göstəriciləri eyni vaxtda bütün istifadəçilərə Dövlət Statistika Komitəsinin veb-saytı vasitəsi ilə yayılır. İstehlak qiymətləri indeksi məlumatlarının, həmçinin Azərbaycanın Milli Bankının veb-saytında yenidən nəşr edilməsi ilə Dövlət Statistika Komitəsinin hazırladığı bütün materiallar aydın şəkildə açıqlanır. Dövlət Statistika Komitəsi statistik bülletenlərdə istehlak qiymətləri indeksi çəkilişi üzrə illik yeniləşmə barədə istifadəçilərə bir ay öncə məlumat verir və tələb olunan şəkildə istehlak qiymətləri indeksi spesifikasiyasının (siyahı) yeniləşmələri üzrə bir ay öncə elan verir. Davranışın etik standartları qanunda kifayət qədər yaxşı əks etdirilib və heyət bunlarla yaxından tanışdır.

7. Ümumiyyətlə, konsepsiyalar və təriflər, Milli Hesablar Sistemi 1993 (SNA 1993) və 2004 İstehlak Qiymətləri İndeksi üzrə təlimatda müəyyən edilmiş beynəlxalq standartlar və göstərişlərə uyğun şəkildədir. İstehlak qiymətləri indeksi əhatə dairəsi tələblərinə cavab verir. Daxil edilmiş institusional vahidlər və satıcı-alıcı arasındakı mal və xidmətlərə dair sövdələşmələr geniş olaraq Milli Hesablar Sisteminə (1993) uyğundur. Məqsədlər üzrə Fərdi İstehlak Təsnifatı (COICOP) Ev təsərrüfatlarının Bütçə Müayinəsində 2002-ci ildən, istehlak qiymətləri indeksində isə 2003-cü ildən istifadə olunur.

8. İstehlak qiymətləri indeksinin həm çəkilər, həm də qiymətlər üçün yaxşı məlumat mənbələri vardır. Bunlar hədəf məcmularını tam əhatə edən müasir ev təsərrüfatı və pərakəndə ticarət müəssisələrinin müayinə tərtibatlarına əsaslanır və indeks üçün seçilmiş konsepsiyalar və təriflərlə uzlaşır, coğrafi ərazi və ev təsərrüfatı xərc kateqoriyası üzrə ətraflı

məlumatı əks etdirir. Müayinələr vasitəsi ilə vaxt üzrə əsaslı məlumatlar əldə edilir. Çəkilər üçün ev təsərrüfatı büdcə müayinəsi məlumatları ən son müayinə ilinə uyğun şəkildə - Fevral ayında artıq mövcud olur və qiymət məlumatları müayinə ayından sonrakı ayın beşində mövcud olur. 2007-ci ildən başlayaraq, ev təsərrüfatı büdcə müayinəsinin xərc üzrə məlumatları iqtisadi regionlar çərçivəsində istehlak qiymətləri indeksi müayinəsi regionlarının çəkisinin müəyyən edilməsi, habelə 11 iqtisadi rayonu birləşdirərək milli indeksin alınması üçün istifadə edilir. İstehlak qiymətləri indeksi çəkilərinin əmtəələr və xidmətlərin ətraflı məlumatları, maddələrin eyni səbətinin qiymətlərinin aylıq müqayisəsinə imkan verən kifayət qədər dar və yaxşı təsvir edilən əmtəə spesifikasiyaları ilə tələblərə cavab verir. İndeks illik olaraq yenidən formalaşdırılır və çəkiddə artan və azalan məhsulların qısa siyahısı aylıq bülletenlərdə istifadəçilərə çatdırılır. Buna baxmayaraq, öz evləri olan ev təsərrüfatları tərəfindən ev xidmətləri üzrə xərclər üçün istehlak qiymətləri indeksi xərc çəkisi, ev təsərrüfatının son istehlak xərcində imputasiya edilmiş kirayə konsepsiyasından kənarlaşır. Ev təsərrüfatı üçün vəsaitlərin qiymətlərinin ölçülməsi, ev sahibi-kirayəçi üçün yerləşmə xidmətlərinin imputasiya edilmiş kirayə xərclərinin ölçülməsi üçün əlavə yanaşma kimi İstehlak Qiymətləri İndeksi üzrə təlimatda qeyd edilmişdir. Bu sahədə məlumatların çatışmazlığını nəzərə alaraq, yerləşmə istehlak qiymətlərinin ölçüsünün yaxşılaşdırılması və yerləşmə vəsait qiymətləri ölçüsünün hazırlanması üçün variantların verilməsi üzrə ekspert qrupu tərəfindən bu məsələnin öyrənilməsi missiya tərəfindən təklif olunur.

9. İstehlak qiymətləri indeksinin dövrliyi və vaxtında olması Məlumatların Yayılmasının Xüsusi Standartının tələblərinə müvafiq şəkildə cavab verir və bu tələbləri üstələyir. Aylıq indeks, adətən, müayinə ayından sonrakı ayın 10-da nəşr edilir. Bu daxildə ardıcıldır və Dövlət Statistika Komitəsinin digər qiymət indekslərinin maddə-maddə uzlaşdırıldığı zaman uyğun gəlir. İstehlak qiymətləri indeksi məlumat toplusunun xərc əhatəsi milli hesablar məlumat toplusundakı ev təsərrüfatlarının son istehlak xərci əhatəsi ilə tam uyğundur – evin sahibi-kirayəçisindən başqa. Pərakəndə satış müayinəsinə seçilmiş yekunlar və ev təsərrüfatı büdcə müayinəsi üzrə tam hesabatı alınmayan spesifik maddələr üçün konkret nizamlanmadan istifadə etməklə, ev təsərrüfatlarının büdcə müayinəsinə müqayisəli aqreqatların Milli Hesablar Şöbəsinin rəqəmlərinin nizamlanmasında hər ikisi birləşdirilir.

10. İQİ-nin əldə olunması metaməlumatlar üzrə yaxşı təcrübələrin əldə olunmasına və istifadəçilərə yardım edir. Məlumatların əldə olunması SDDS dövrliyi və vaxtılı-vaxtında hazırlanması üçün vacibdir. İQİ üzrə ilkin buraxılışlar İllik Statistik Proqramda qeyd olunmuş maksimum nəşr intervalı çərçivəsində verilə bilər və DSK ilkin SDDS buraxılış təqvimini öz internet saytında yerləşdirmişdir. Buna baxmayaraq, ilkin buraxılış təqvimini görüş vaxtından ən azı üç aylıq müddət üzrə buraxılış tarixindən ibarət olmamışdır və “--- gec olmayaraq ” tarixindən buraxılışdan əvvəlki həftənin sonuncu iş günü üzrə dəqiq tarixə kimi dəyişdirilməmişdir.

11. Bölmə II dörd-hissə miqyası əsasında toplu qiymətləndirməni əks etdirir. Bu Bölmə III-də heyətin məsləhətlərinin ardıcılığını təşkil edir. Məlumatların Yayılmasının Xüsusi Standartı ilə müqayisədə praktikalar Əlavə cədvəl 4-də verilmişdir. Təşkilatların bu hesabatı cavabı və ətraflı qiymətləndirmələrin həcmi ayrı sənədlərdə təqdim olunur.

II. TƏŞKİLAT TƏRƏFİNDƏN QIYMƏTLƏNDİRMƏ VƏ MƏLUMAT TOPLUSU

12. İstehlak qiymətləri indeksinin keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi Məlumatların Keyfiyyətinin Qiymətləndirilməsi Çərçivəsindən (İyul, 2003) istifadə etməklə aparılmışdır. Bu bölmədə nəticələr Məlumatların Keyfiyyətinin Qiymətləndirilməsi Çərçivəsinin elementləri səviyyəsində və 5 pilləli reyting şkalasından (Cədvəl 3) istifadə etməklə təqdim olunur. Məlumatların keyfiyyətinin ilkin şəraitinin qiymətləndirmələri və toxunulmazlığın təminatları (Məlumatların Keyfiyyətinin Qiymətləndirilməsi Çərçivəsinin “0” və “1” ölçüləri) Cədvəl 2a-c-də təqdim olunur. Metodoloji dolğunluğun, dəqiqliyin və etibarlılığın, istifadə yararlılığı və əldə etmək imkanlarının qiymətləndirilməsi Cədvəl 3-də göstərilmişdir (Məlumatların Keyfiyyətinin Qiymətləndirilməsi Çərçivəsinin “2”-dən “5”-ə qədər olan ölçüləri).

Cədvəl 1. Azərbaycan Məlumat Keyfiyyətinin Qiymətləndirilməsi Çərçivəsi, Fevral 2007-Yekun Nəticələr

Simvolların açıqlaması: O = Müşahidə olunmuş praktika; LO = Geniş müşahidə olunmuş praktika LNO =Geniş müşahidə olunmayan praktika; NO = Praktika müşahidə edilməmişdir; NA = Yoxdur

Məlumat topluları	İstehlakçı qiymət indeksi
Ölçülər/Elementlər	
0. Keyfiyyət üçün ilkin şərtlər	
0.1 Hüquqi və institusional mühit	O
0.2 Resurslar	O
0.3 Aktualıq	LO
0.4 Keyfiyyətin idarəedilməsinin digər aspektləri	O
1. Qərəzsizliyin təminatı	
1.1 Peşəkarlıq	O
1.2 Şəffaflıq	O
1.3 Etik standartlar	O
2. Metodologiyanın şəffaflığı	
2.1 Konsepsiyalar və təriflər	O
2.2 Statistik əhatə dairəsi	O
2.3 Təsnifat/sektorlar üzrə bölgü	O
2.4 Uçotun əsasları	O
3. Dəqiqlik və etibarlılıq	
3.1 İlkin məlumatın mənbəyi	O
3.2 İlkin məlumatların qiymətləndirilməsi	O
3.3 Statistik üsullar	LO
3.4 Aralıq və son statistik məlumatların qiymətləndirilməsi və düzgünlüyünün yoxlanılması	O
3.5 Məlumatlara yenidən baxılmanın təhlili	O
4. Praktiki yararlılıq	
4.1 Dövrilik və vaxtında olma	O
4.2 Müqayisəlilik	O
4.3 Məlumatlara yenidən baxma: siyasət və praktika	O
5. Məlumatları əldə etmək imkanı	
5.1 Məlumatları əldə etmək imkanı	LO
5.2 Metaməlumatları əldə etmək imkanı	O
5.3 İstifadəçilərə yardım	O

Müşahidə olunmuş praktika: Hazırkı praktikalar, ümumiyyətlə, hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıq olmadan beynəlxalq səviyyədə qəbul edilmiş məlumatların keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi çərçivəsinin statistik praktikalarının məqsədlərinə cavab verir və ya nail olur. **Geniş müşahidə olunmuş praktika:** Bəzi kənarlaşmalar, lakin bu təşkilatların məlumatların keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi çərçivəsi praktikalarını müşahidə etmək qabiliyyətinə dair şübhə doğuracaq qədər kifayət olmaması görünür. **Geniş müşahidə olunmayan praktika:**

Əhəmiyyətli kənarlaşmalar və təşkilatlar riayət etməyə nail olmaq üçün əhəmiyyətli tədbirlər görməlidirlər. **Müşahidə olunmayan praktikalar:** Məlumatların keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi çərçivəsinin əksər praktikalarına cavab vermir. **Yoxdur/tətbiq edilmir:** Yalnız statistik praktikaların ölkə şəraitinə uyğun olmadığı istisna hallarında istifadə olunur.

Cədvəl 2. Azərbaycan Məlumat Keyfiyyətinin Qiymətləndirilməsi —Ölçülər 0 və 1—Dövlət Statistika Komitəsi

0. Keyfiyyət üçün ilkin şərtlər	1. Qərəzsizliyin təminatı
<p>Hüquqi və institusional mühit “Rəsmi Statistika haqqında” Qanun və Dövlət Statistika Komitəsinin Əsasnaməsi statistik məlumatların yığılmasında, işlənilməsində və yayılmasında mərkəzi milli statistika təşkilatı kimi Dövlət Statistika Komitəsinin geniş səlahiyyətlərini dəstəkləyir. Dövlət Statistika Komitəsinin hökumət səviyyəsində inzibati məlumat mənbələrinə giriş imkanları hüquqi cəhətdən təmin olunur. Məxfilik Qanun və Əsasnamə vasitəsilə bir çox məqamlarda qorunur. Dövlət Statistika Komitəsinə hesabat vermək hüquqi cəhətdən məcburidir, lakin Dövlət Statistika Komitəsi müayinəni tərtib edərkən respondentin üzərinə düşən yükü nəzərə almalıdır.</p> <p>Resurslar Dövlət Statistika Komitəsinin Qiymət statistikasını şöbəsinin istehlak qiymətləri indeksi bölməsi lazımi heyətə malikdir. İnformasiya texnologiyaları infrastrukturuna daxilolma və onun tərtibatı istehlak qiymətləri indeksi proqramının lazımi şəkildə əməliyyat aparılmasına imkan verir.</p> <p>Aktuallıq “Rəsmi Statistika haqqında” Qanun hökumət, müəssisə, birlik, akademiya və ictimaiyyətdən ibarət Statistika Şurasının quruluşunu istiqamətləndirir ki, istehlak qiymətləri indeksinin istifadəçilərin ehtiyaclarına uyğunluğunu təmin etsin. Dövlət Statistika Komitəsi nəşr edilən istehlak qiymətləri indeksində əminliyi azalda biləcək istifadəçi əsas narahatlıqlarının müəyyən edilməsinə kömək etmək üçün Şuradan istifadə edə bilər. Məhsulun representativliyi və sahənin çəkisinin müəyyən edilməsi kimi meydana çıxan məsələlərlə yanaşı, Şura daxilində yerləşmənin istehlak qiymətləri indeksini müzakirə etmək kimi mövzu vardır. Dövlət Statistika Komitəsi inanır ki, istifadəçilərin narahatlıqları hazırda daha çox ərzaq kimi digər sahələrin inflyasiyası üzərində cəmlənib. Dövlət Statistika Komitəsi istifadəçinin maarifləndirilməsində səylərini davam etdirmək niyyətindədir.</p> <p>Keyfiyyətin idarəedilməsinin digər aspektləri Dövlət Statistika Komitəsi, Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiqlənməsi üçün Statistik Şura ilə birgə Statistik İşlərə dair Proqram təklif edir. Planın hazırlanması sistematik proseduru əhatə edir və planın icrası çox</p>	<p>Peşəkarlıq Dövlət Statistika Komitəsinin fəaliyyətini tənzimləyən qanunvericilik hökumətin siyasət nöqtəyi nəzərindən mənbələrin və statistikada istifadə edilən metodların seçilməsi də daxil olmaqla, statistik məlumatların tərtib edilməsinin müstəqilliyini yüksək səviyyədə dəstəkləyir. Missiya Dövlət Statistika Komitəsinin statistik məsələlərdə müstəqilliyini təmin edən, Dövlət Statistika Komitəsinin və digər hökumət orqanlarının hüquqi tələblərə tam bağlı olmadığı heç bir halı müşahidə etməmişdir. Dövlət Statistika Komitəsi “Rəsmi Statistika haqqında” Qanunda müəyyən edilmiş öhdəliklər çərçivəsində, adətən, KİV vasitəsi ilə kənar istifadəçilərin hesablamaları üzrə spesifik tənqidlərə müvafiq şəkildə cavab verir və cavab vermişdir.</p> <p>Şəffaflıq “Rəsmi Statistika haqqında” Qanun və Dövlət Statistika Komitəsinin Əsasnaməsi statistik məlumatların toplanılması, işlənilməsi və yayılması sahəsində olan şərtləri və qaydaları ətraflı şəkildə müəyyən edir. Aylıq istehlak qiymətləri indeksi rəqəmləri bütün istifadəçilərə eyni vaxtda Dövlət Statistika Komitəsinin veb-saytı vasitəsi ilə yayılır. İstehlak qiymətləri indeksinin Azərbaycan Milli Bankının veb-saytında yenidən nəşr edilməsi kimi Dövlət Statistika Komitəsinin bütün məhsulları aydın şəkildə müəyyən edilir. Aylıq bülletenlərdə qiymət statistikasının metodologiyasındakı dəyişikliklər haqqında xəbərdarlıq bir ay öncə istifadəçilərə verilir.</p> <p>Etik standartlar Kənar işləri qadağan edən və məxfi məlumatların təhlükəsizliyini pozan qaydalar və göstərişlər qanunda əks olunmuş və heyət bunlarla tanışdır. Qanun, öz müddəalarının riayət edilməməsi üçün hüquqi öhdəliyi təmin edir və hüquq pozuntuları üçün müəyyən edilmiş cərimələrə arayışı təmin edir.</p>

müvəffəqiyyətlidir. Keyfiyyət müayinə tərtibatında və idarəetmədə, habelə indeksin hesablanması tərtibatında və yayılma prosedurlarında yüksək şəkildə nəzərə alınır.

Cədvəl 3. Azərbaycan: Məlumat Keyfiyyətinin Qiymətləndirilməsi—Ölçülər 2-dən 5-ə—İstehlakçı Qiymət İndeksi

2. Metodologiyanın şəffaflığı	3. Dəqiqlik və etibarlılıq	4. Praktiki yararlılıq	5. Məlumatları əldə etmək imkanı
<p>Konsepsiyalar və təriflər İstifadə edilən konsepsiyalar və təriflər, ümumiyyətlə, beynəlxalq səviyyədə qəbul edilmiş standartlar və göstərişlərə uyğundur.</p> <p>Statistik əhatə dairəsi Xərclərin əhatəsi milli hesablarda ev təsərrüfatı son istehlak xərcləri ilə uyğun gəlir.</p> <p>Təsnifat/sectorlar üzrə bölgü Rezident xaricilər istisna olunmaqla, institusional vahidlər və sövdələşmələr 1993 MHS-nə uyğun olaraq təsnifləşdirilmişdir. COICOP təsnifat sistemi kimi 2002-ci ildən ev təsərrüfatı büdcə müayinəsi və 2003-cü ildən istehlakçı qiymət indeksi üçün istifadə edilir.</p> <p>Uçotun əsasları İstehlakçı qiymət indeksi çəkilişi üçün əsas olan ev təsərrüfatı büdcə müayinəsi və istehlakçı qiymət indeksi üzrə qiymətlərin yığılması bazar alıcıların qiymətlərində istehlakçı ölçür. Xərclər və qiymət müşahidələri ev təsərrüfatlarının əldə etdikləri əmtəə və ya xidmətlərin alınması illərinə və aylarına aid edilir. Avtomobillərin, mebelin, ləvazimatlardan ibarət uzun müddətli istehlak əşyaları üçün çəkiliş satışlar əsasında xalis şəkildə ölçülür.</p>	<p>İlkin məlumatın mənbəyi İstehlakçı qiymət indeksi üçün ev təsərrüfatı büdcə müayinəsi və parakəndə müayinə ev təsərrüfatlarının və parakəndə satış məntəqələrinin representativ seçmələrini doğuran müasir tərtibatlardan istifadə edir. Ev təsərrüfatları tərəfindən malların alınması yerlərinə dair məlumat relevant deyil. İstehlakçı qiymət indeksi üçün mənbə məlumatı tərifə layiq şəkildə vaxtında olur.</p> <p>İlkin məlumatların qiymətləndirilməsi Sorguların tam şəkildə, yəni vahid üzrə məlumatların cavablandırılması və maddələr üzrə cavablandırılmaması ev təsərrüfatı müayinələrində yaxından nəzarət edilir. Ev təsərrüfatı müayinəsi dövrü olaraq artırılır. Parakəndə satış məntəqəsi üzrə müayinə çəçivəyə salınmış şəkildə yeniləşdirilir.</p> <p>Statistik üsullar Hazırkı standart beynəlxalq məsləhətlər indeks düsturunda, ilkin aqreqasiyada və çatışmayan və mövsümi bəndlərin mpyutasiyasında istifadə edilir. Sahiblərinə məxsus ev təsərrüfatlarının xidmətləri üzrə xərclərin emalı milli hesablardan fərqlənir.</p>	<p>Dövrilik və vaxtında olma Dövrilik Məlumatların Yayılması-nın Xüsusi Standartının tələblərinə cavab verir və vaxtılı-vaxtında olma bu tələbləri keçir.</p> <p>Müqayisəlilik İstehlakçı qiymət indeksi daxilən müvəqqəti və ardıcılıdır. Onun xərc aqreqatı milli hesablarda ev təsərrüfatı istehlak xərci aqreqatı ilə oxşardır, ev sahibi olan ev təsərrüfatları istisna olmaqla.</p> <p>Məlumatlara yenidən baxma: siyasət və praktika İstehlakçı qiymət indeksi çəkilişi növbəti ilin Aprel ayında dərc edilən indeksə hesablanmış əvvəlki ilin ev təsərrüfatı müayinəsi əsaslı çəkilişlə hər il yeniləşir.</p>	<p>Məlumatları əldə etmək imkanı İstehlakçı qiymət indeksi 11 iqtisadi region üzrə və əmtəə və xidmətlər kateqoriyası üzrə, bəzi nəşrlərdə isə diaqramlarda nəşr edilir. Meydana çıxan dəyişikliklər üzrə bəzi qeydlər daxil edilir. Dövlət Statistika Komitəsi “-dən gec olmayaraq” nəşr tarixlərini istehlakçı qiymət indeksi üçün istifadə edir və bu tarixlərə də hər zaman riayət edilir: buna baxmayaraq, buraxılış təqviminə üzrə SDDS formatı hazırda SDDS tələblərinə uyğundur. Nəşr edilməyən cədvəllər məxfiliyə (Rəsmi Statistika Haqqında Qanun bənd 22) zərər vurmursa istifadəçilərə təqdim oluna bilər. İstehlakçı qiymət indeksi məlumatları ətraflılıq baxımından artıq yüksək səviyyədə nəşr edilir (2008-ci ilin Martından başlayaraq 569 vahid).</p> <p>Metaməlumatları əldə etmək imkanı Meta məlumatlar Beynəlxalq Valyuta Fondunun Məlumatların Yayılması Ümumi Sisteminin veb-saytında 2001-ci ilin Fevralından yerləşdirilir və son dəfə 2007-ci ilin Noyabrında yeniləşdirilmişdir.</p> <p>İstifadəçilərə yardım Əlaqə üçün şəxslərin adları və</p>

	<p>Arahq və son statistik məlumatların qiymətləndirilməsi və düzgünlüyünün yoxlanılması İstehlakçı qiymət indeksindəki dəyişikliklər istehsalçı qiymətlərinə uyğun şəkildə qarşidan-qarşıya yoxlanılır.</p> <p>Məlumatlara yenidən baxılmanın təhlili Dövlət Statistika Komitəsi istehlakçı qiymət indeksi çəkilişinin yenidən əsaslandırılmasındakı dəyişikliklərə baxır.</p>		<p>telefon nömrələri aylıq və illik qiymət nəşrlərində nəşr edilir. “Statistik Nəşrlərin Kataloqu” çap edilmiş variantında və Dövlət Statistika Komitəsinin veb-saytında illik olaraq mövcuddur. Buraya əlaqə üçün şəxslərin ünvanları, telefon nömrələri və Dövlət Statistika Komitəsinin məhsullarının gözlənilən nəşr tarixləri daxil edilir.</p>
--	--	--	--

III. HEYƏTİN TÖVSIYƏLƏRİ

13. Statistik praktikaların baxılması, məhsul istehsal edən təşkilatlarla müzakirələr və məlumat istifadəçilərindən cavablara (bax: Ətraflı Qiymətləndirmələr cildinin 3-cü əlavəsi) əsaslanaraq missiya bir neçə məsləhət toplusu hazırlamışdır. Onlar beynəlxalq səviyyədə qəbul olunmuş statistik praktikalara uyğunluğu artırmaq üçün tərtib edilmişdir və missiya hesab edir ki, bunlar istehlak qiymətləri indeksinin analitik yararlılığını artıracaqdır. Bəzi əlavə texniki təkliflər Ətraflı Qiymətləndirmələr cildinə daxil edilmişdir.

- Dövlət Statistika Komitəsi son zamanlarda formalaşdırdığı Statistik Şuranı imkanlarından daha aktiv istifadə edə bilər ki, nəşr olunmuş istehlak qiymətləri indeksinə əminliyi stimullaşdırmaq üçün istifadəçilərin narahatlıqlarını müəyyən etməyə və ünvanlamağa yardım etsin.
  - Dövlət Statistika Komitəsinin məxfilik siyasətinin təsirləri haqqında istifadəçiləri məlumatlandırmaq üçün Şura yaxşı forum rolunu oynaya bilər. Məlumatların nəşrinin qadağa edilməsi qaydalarının təmin edilməsində xətanın həddini təmin etmək üçün Dövlət Statistika Komitəsi istehlak qiymətləri indeksi çəkilişi üçün istifadə edilən ev təsərrüfatlarının büdcə müayinəsi üzrə ətraflı səviyyədə xərc məlumatlarının yayılmasını məhdudlaşdırmalıdır. Ən azı bir istifadəçi bunun səbəbini başa düşməmişdir.
  - Şura meydana çıxan istifadəçi narahatlıqları üzrə məlumatlandırıla bilər. Məsələn, istehlak qiymətləri indeksinin məhsul və sahə çəkisinin əldə edilməsi, habelə hər hansı bu cür məsələlərin daxili və xarici qiymətləndirilməsi üzrə.
  - Dövlət Statistika Komitəsi, həmçinin Şuranın yeni ölçü ehtiyaclarına cavab vermək üçün qiymət göstəriciləri kimi gələcək məsələlərin müzakirəsini təklif edə bilər.
- Dövlət Statistika Komitəsi kirayə ekvivalentliliyini və öz evlərinə sahib ev təsərrüfatlarının yerləşmə xidmətləri istehlakını əhatə etməklə və evlər üçün ev təsərrüfatlarının kapital formalaşdırılması xərclərinə xalis əldə etmə yanaşmasına görə istifadəçi xərc yanaşmasını texniki cəhətdən qiymətləndirməlidir. Qiymət statistikasına şöbəsi, milli hesablar şöbəsi və elmi-metodoloji Şura ilə əməkdaşlıq əsas olduğu kimi, Dövlət Statistika Komitəsinin xüsusi tövsiyə ekspert qrupu və yerləşmə mövzusunda kənar ekspertlər tərəfindən işin qiymətləndirməsi zamanı yararlı ola bilər.
- MYXS ilkin buraxılış təqviminin cariliyini saxlayaraq və istifadəçilər arasında bu sayt haqda məlumatlılığı artıraraq İQİ-in şəffaflıq və professionalıq şəraitində tərtib olunması haqda istifadəçilərdə inamın yüksəlməsinə kömək edəcəkdir və bu təcrübəni MYXS tələblərinə uyğunlaşdıracaqdır.

(MYXS) Məlumat kateqoriyası	Əhatə (SDDS tələblərinə cavab verirmi)	Dövrilik		Vaxtlı-vaxtında olma		Qeydlər
		MYXS	Azərbaycan	MYXS	Azərbaycan	
Real Sektor						
İstehlak qiymətləri indeksi	Bəli	M	M	M (GDDS 1-2 M)	NLT 10d	

Qeyd: Dövrilik və vaxtlı-vaxtında olma: (D) gündəlik (W) həftəlik və ya hesabat məlumatından və ya hesabat həftəsin sonundan sonra bir həftə olmadan yubanma ilə; (M) aylıq və ya bir aydan çox vaxt yubanma olmadan; (Q) rüblük və ya bir rübdən artıq yubanma olmadan; (A) illik; və (...) yoxdur/tətbiq edilmir.

İtalik hərflərlə yazılanlar təsdiqlənmiş kateqoriyalardır.